

פרוטוקול מס' 165
מישיבת ועדת הכספים
יום שני, ו' באלול התשנ"ז (8.9.97) שעה 10:00

הנוכחים:

חברי הוועדה:

מיכאל קליינר - מ"מ יו"ר הוועדה
מיכה גולדמן
אלי גולדשמידט
נסים דהן
יהודה הראל
יצחק כהן
אופיר פינס-9
רפאל פנחסי
אמנון רובינשטיין
ראובן ריבלין

מחמנים:

הרמן מיכה - ראש עיריית אופקים
הרמן ישראל - יחידה לפיתוח כלכלי, עיריית אופקים
דוד רובין - גזבר עיריית אופקים
גחלן סעדיה - סגן ראש עיריית אופקים
דר' דגני רינה - מכון מחקר גיאוקרטוגרפיה
נטשה מיכאלוב - משרד האוצר
שמואל מרדכי - מרכז ההשקעות, משרד התמ"ס
רון כהן - מינהל מקרקעי ישראל
משה דמרי - מנכ"ל שירות התעסוקה
סעדיה מרציאנו - מזכיר מועצת הפועלים, אופקים

יועצת כלכלית:

סמדר אלחנני

יועצת משפטית:

אנה שניידר

מנהל הוועדה:

איוור קירשנר

קצרנית:

לאה קיקיון

סדר היום:

1. מצבה של אופקים והדרכים לפתרונו
2. שינויים בתקציב

1. מצבה של אופקים והדרכים לפתרונו
2. שינויים בתקציב

חיים אורון:

אפתח את הישיבה, וברגע שיכנס מיכאל קליינר אפנה לו את כסא יושב הראש.

סדר היום של הישיבה נקבע בעקבות סיור של הוועדה שהיה באופקים. היה סיכום, על דעת ממלא מקום יושב ראש הוועדה, חבר הכנסת מיכאל קליינר, לקיים ישיבה כאן עם אנשי אופקים בעקבות הסיור. הסיור התמקד אמנם בבעיות תעסוקה, אבל כמי שמעורב שנים רבות בנושא, הייתי רוצה להעלות הצעה, לטובת יעילות הישיבה והיכולת לתרום לפתרון הבעיה. לפני כשנה וחצי, בזמן המשבר הקודם שהיה באופקים סביב נושא "אומן", הייתה בחינה כוללת ומעמיקה של כל הבעיות של אופקים. התקבלה החלטת ממשלה. הצעתי היא שבמקום להתחיל את הדיון מנקודת ההתחלה, ולפתח דיון כללי על מצבן של עיירות הפיתוח, הנגב כולו וכל העם היהודי, עלינו להיצמד אל ההחלטה הזו, לבחון באיזו מידה היא בוצעה, להפוך את הישיבה לממוקדת ותכליתית, אלא אם כן יש מי שסבור שההחלטות, שהתקבלו בממשלה לפני שנה וחצי, אינן תקפות ולא עונות על הבעיות. אין לי הרושם שזו תהייה דעת הרוב פה בוועדה.

אברהם שוחט:

היה מדובר שתהייה ישיבת ועדה עם אנשים מהממשלה.

היו"ר מיכאל קליינר:

מטרת הישיבה, כפי שהחלטנו עליה באופקים, הייתה לבחון כאן אצלנו, יחד עם אנשי מנהל מקרקעי ישראל ומרכז ההשקעות, למה 16 מפעלים, שהקמתם אושרה ויש יזמים מעורבים, לא קמו. אותם מפעלים היו יכולים לפתור חלק גדול מהבעיות. בהקמת המפעלים רצינו להשיג שתי מטרות. לעזור לאופקים, ולבחון את מקרה אופקים כמודל ליכולת שלנו להזיז דברים בכוחות משותפים, ואם כן - לנסות ולהפעיל את המודל גם במקומות נוספים. אין זה סוד שגם בדיונים על התקציב נהייה מושפעים מהשאלה האם ניתן להגיע לדבר מהיר יותר, שנקרא פתרון נקודתי. בעקרון, תהליכים בכלכלה דורשים זמן. קל הרבה יותר לפתור בעיה נקודתית של 1,500 מובטלים באופקים או 1,000 מובטלים באור-עקיבא. בעייה של 150,000 מובטלים היא בעייה מבנית, ולפתרונה יש צורך בצמיחה. זו מטרת הדיון. לכן נמצאים כאן, מלבד אנשי אופקים, נציגי האוצר, נציג מרכז ההשקעות, נציג המנהל ומנכ"ל שרות התעסוקה. המנכ"לים נמצאים היום בישיבת ממשלה על התקציב. אני מניח שאלמלא הישיבה הם היו באים לכאן.

אלי גולדשמידט:

בעקבות הקטיושות שנורו על הגליל, ביקשתי קיום ישיבה של הוועדה עם נציגי הצפון. אבקש שהעניין הזה ייעשה בהקדם. שנית, יש לי שאלה אל היועצת המשפטית, האם החלטות הממשלה, של ועדת השרים לכלכלה בנושא שינוי סדר העדיפויות נקודת לאישור ועדת הכספים - - -

מיכה גולדזמן:

חיים אורון ואני הקדשנו לזה אתמול דיון מיוחד.

אלי גולדשמידט:

מעבר לשאלת עצם הדיון, שאני מניח שהוא יתקיים, השאלה על מה צריך לקבל אישור, ועל מה לא.

היו"ר מיכאל קליינר:

היות ולא לקחתי בחשבון ששנת הלימודים כבר החלה היה מעט עיכוב. אני לא רוצה שאנשי אופקים יחכו עוד, יש לנו בלאו הכי נושאים נוספים לדון בהם. יושב ראש הוועדה חזר מחד, ואז נקבע את המשך הישיבות. אני מציע שנשמע קודם כל את ראש עיריית אופקים.

מיכה הרמן:

כבוד יושב הראש, באופקים שנת הלימודים לא החלה. עדיין יש שביתה. זה חלק מתמונת מצב כללית עגומה. היום כל היישוב שובת, כל בתי הספר.

אני שמח מאד על שהדיון הזה מתקיים, בהמשך לסיור. הוועדה, בביקורה באופקים, קיבלה שתי החלטות מרכזיות. האחת, לקיים את הדיון כאן, והאחרת, לפנות לממשלת ישראל בקריאה לממש את כל הסיכומים וכל ההחלטות שהתקבלו בשנתיים האחרונות, הן על ידי הממשלה והן על-ידי ועדת המנכ"לים.

אציג את החברים שבאו לכאן מאופקים: יוסי מרציאנו, מזכיר מועצת הפועלים, דוד רובין, גזבר העירייה, ישראל הרמן, מנהל היחידה הכלכלית, סעדיה גחלן, סגן ראש העיר וממונה על החינוך. מונחת לפניכם חוברת ובה ריכז הנושאים שאתם אנו תקועים, ונכון להיום עדיין לא התקדם דבר לקראת פתרון, בכל מסגרת שהיא. בנוסף, צרפנו גם את כל החומר, ותעדנו כל מסמך וכל פרוטוקול שהתקבל לאחר הסיכומים. יש גם גרף שמעיד על שעורי הגידול של האוכלוסייה באופקים: מ-13,000 תושבים בתחילת שנות ה-90, ל-23,000 תושבים לפני שנה. כלומר, מספר התושבים כמעט והוכפל, גם מספר יחידות הדיוור. קשה לחשוב איך ניתן להתמודד עם הנתונים האלה עם אותו היקף של כוח אדם שיש לעירייה, עם אותם אמצעים שהיו לה בעבר.

הבאתי איתי סקר שנעשה על ידי משרד הפנים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הסקר מדרג את כל הרשויות במדינת ישראל, על פי מצבן הסוציו-אקונומי. אופקים מדורגת באשכול הראשון, החלש ביותר, אחרי שני ישובים בדואים: רהט ותל-שבע. הווה אומר, הרמה הסוציו-אקונומית באופקים היא מן הנמוכות בארץ. ההפרש בינינו לבין רהט שולי לחלוטין. קשה לחשוב איך אפשר לקיים כזה יישוב עם תנאי פתיחה כאלה. נוסיף לזה, כמובן, את שיעורי האבטלה ההולכים וגואים.

אופיר פינט-9:

מה המצב של נתיבות ביחס אליכם ?

מיכה הרמן:

נתיבות נמצאים במקום מספר 27, אנחנו נמצאים במקום מספר 3.

חיים אורון:

נתיבות נמצאת בכלל באשכול השני.

מיכה הרמן:

במקום הרבה יותר טוב מאופקים.

במכתב הפתיחה שלי, המופנה אל יושב הראש, מר אברהם רביץ, מפורטות כמה החלטות שהתקבלו והן אינן מבוצעות. האחת, החלטת הממשלה מספר 317 מ-31 לדצמבר, 95, על הקצאה של 47.6 מיליון שקלים לאופקים. לא בוצע. חלק מהסכום התחיל השתחרר עכשיו, אבל הדברים הקריטיים, הגדולים, לא מתבצעים. בעיית מערכת הביוב שלנו, המהווה את המעצור העיקרי לפיתוח אזור התעשייה וקליטה של מפעלים, אין לה כרגע שום פתרון מימוני, למרות ששר האוצר בזמנו, מר אברהם שוחט, החליט על ועדה בראשות שרי הפנים, האוצר והתמ"ס כדי להציע פתרון מימוני. מאז מאי 96 לא התאפשר לכנס את הועדה.

היו"ר מיכאל קליינר:

אישרנו כאן בוועדה איזו שהיא העברה תקציבית בנושא אופקים, האם אתה זוכר פרטים על כך?

אברהם שוחט:

לא, איני זוכר.

מיכה הרמן:

אני מציין כאן החלטות שהתקבלו. צודק חבר הכנסת חיים אורון שקרא לטפל רק בהחלטות שהתקבלו, ולבחון היכן הדברים עומדים.

בנושא של הכשרה מקצועית, אושרו בוועדת המנכ"לים 460 הכשרות מקצועיות. עד עכשיו, מפעל אי. סי איי ביצע 180-200 הכשרות, ואף אחד לא מחזיר להם על כך את הכסף. יתרה מזו, גם לא מוכנים לתת כספים למפעלים חדשים נוספים שבאו. חלק מהתמריץ שאנחנו הצענו היה הכשרה מקצועית, פנים מפעלית או חיצונית, בנוסף לכספים מכוח חוק עידוד השקעות הון. גם זה לא ניתן.

הוחלט שתוקם ועדה משותפת למשרדי הפנים והאוצר, לטיפול בנושא של מוסדות ציבור באופקים. לא קמה. הוחלט שיושלמו סכומים עבור דברים בסיסיים הקשורים לפיתוח שכונות חדשות, מדרכות, שבילים וקצת מערכות תשתית. לא בוצע. בנו איזה שהוא מודל, אנו נמצאים בו במקום 100 ומשהו, חזאת אומרת שאולי בשנת 2000 יושלמו העבודות האלה באופקים. אם הייתי ראש העיר באותה התקופה, משרד השיכון לא היה מקבל היתרי בנייה באופקים. מאז שאני בתפקיד זה, אינני נותן היתרי בנייה למשרד השיכון. יש מחסור אדיר במבני ציבור. בנו יישוב, ולא נותנים לו את הכלים הבסיסיים כדי לקיים איזו שהיא פעילות אלמנטרית בשעות הפנאי.

מיכה גולדמן:

היו כללים בוועדת ברודט לגבי בניית מבני ציבור.

יוז רובין:

רק משנת 94, ואנחנו בנינו בשנת 90.

מיכה הרמן:

כמו שאמר דוד, ועדת ברודט קבעה כללים טובים, אלא שהתחולה שלהם היא מ-94 ואילך. מה אנו צריכים לעשות כשהמסה הקריטית של הבנייה היתה ב-90 עד 93? הווה אומר, שמ-94, אם כבר לא בונים, אנחנו נזדקקו החוצה. יש החלטה לתקצב את בניית המתנ"ס העירוני החדש. שר השיכון לא מעמיד לרשותנו את האמצעים וטוען כי אין לו כסף לכך.

יש שתי החלטות מרכזיות, האחת של ראש הממשלה, והאחת של ועדת המנכ"לים, שיכסו את הגירעון של אופקים. בשני סבבים אחרונים שהיו, ב-94 וב-95, בהן הממשלה הזרימה מאות מיליונים של שקלים לרשויות, לא הוצרמה אגורה אחת לאופקים, למעט מאז שהוחל בטיפול נקודתי, אברהם שוחט, כשר האוצר, הזרים לנו 4 מיליון שקלים, אך זה לא נתן פתרון למצוקת הגירעון. יתרה מזו. אנו נמצאים בנקודת הקיצון. מי שמכיר את דו"ח סוארי, יודע שנבנתה איזו שהיא התפלגות. אנחנו נמצאים בפינה. כל הכללים: המקדם הסוציו-אקונומי, מקדם של עדיפות לאומית, חייבים לחול עלינו. המשמעות מבחינה כספית היא שאנו נמצאים בהקצאה של 50% מסוארי המקוצץ, ואם יתנו לנו את סוארי המלא, אכן נהייה מסוגלים להתיישר ולטפל ביישוב כפי שצריך.

בנושא החינוך, הממשלה החליטה לתת לאופקים 15 מיליון שקלים, בהחלטה של הענקת 47 מיליון. חלק מהסכום מיועד לשיקום ושיפוץ מוסדות החינוך, וחלק לשיפור דרכי הלמידה. מאומה לא התקדם בכיוון. גם משרד התחבורה התחייב להעביר לנו סכום מסוים כדי לסייע בשיקום הכבישים ביישוב. לא בוצע.

אנו נתקלים בשורה ארוכה מאד של החלטות, שיש תיעוד לגבי קבלתן, ואין שום התקדמות בביצוען. הוועדה הזו היא המסגרת שיכולה לכופף את ידה של הממשלה ולומר למי שיש לו את הסמכות להחליט, להכריע ולסייע באופן מעשי. הוועדה יכולה להתנות מתן סיוע במימוש ההחלטות. זאת צריכה להיות הגישה. זאת הוועדה החזקה ביותר בכנסת. יש לה כוח ועוצמה. זאת ההזדמנות שלנו לבקש עזרה.

היו"ר מיכאל קליינר:

ראש העיר פתח את הדיון ואפשרתי לו לדבר על כל המכאובים. אני מבקש מיתר החברים להתמקד בנושא שדרכו נכנסנו לנושא של אופקים, והוא נושא התעסוקה. בדרך כלל אנו לא מטפלים בבעיות נקודתיות, אבל החידה הזו, איך אישרו הקמת 16 מפעלים והם לא קמו- אותה אנו רוצים לפתור כאן היום.

אני מציע שנשמע את דבריה של ד"ר רינה דגני, שהיא דוקטור למדעים ותכנון ערים ואזורים מהטכניון, חברת המועצה הארצית לתכנון ובנייה, שמתמחה בלימודים אורבניים וכלכלה עירונית. היא תציג לנו את הדברים מזווית ראייה לא פוליטית.

רינה דגני:

אני מייצגת את מכון מחקר גיאוקרטוגרפיה בחלק המחקרי שלו, ולא בחלק הסקרים שודאי כולכם מכירים מהמתפרסם בעיתונות. ההתמחות שלי היא בשיווק נדל"ן ובתוכניות בינוי לערים השונות.

ברצוני להציג נקודת מבט קצת שונה מהנקודה שהוצגה על ידי עיירות הפיתוח, ולדעתי היא אינה באה להזיק לאופקים, אלא לתמוך בה. הכותרת שבחרתי להוצאה הזו היא: "עיירות הפיתוח בישראל- לא עוד ערי מפעל". אנו צריכים למצוא היום פתרונות לעיירות פיתוח עם הפנים לשנות האלפיים ולא לשנות החמישים. צריך לנסות לא לחזור על טעויות שקשורות במפעלים. לעזוב את הפתרון הנקודתי, ולעבור לפתרונות אזוריים. פתרון נקודתי פירושו לבנות מפעל בכל אחת מעיירות הפיתוח. פתרון אזורי הוא מציאת פתרון במסגרת כללית רחוקה יותר.

מן הראוי להזכיר ממה נובעת הבעיה של עיירות הפיתוח, איך הן הגיעו למצב בו הן נמצאות היום, ואיך ניתן להוציא אותן מהמשבר. אם נלמד את התהליך שקרה נוכל להבין איך להוציא אותן ממצבן הקשה, ולא ליצור שוב את אותו מצב, לקראת שנות האלפיים. עיירות הפיתוח בתחילת שנות החמישים קמו כתפיסה קונספטואלית שבאה מגרמניה, התיאוריה של קריסטייר, שקבעה שצריך להקים עיר ראשית קטנה ומסביבה מספר יישובים. הרעיון היה להקים את בית-שאן, שתהייה עיר מרכזית לכל יישובי וקיבוצי הסביבה, להקים את קריית-שמונה, כבסיס לכל יישובי הסביבה. כך קמו כל עיירות הפיתוח במדינת ישראל- כדי לתת פתרון למושבים ולקיבוצים. אבל המציאות טפחה על פנינו, כי המציאות של דרום גרמניה, שם מדובר על אזורים גדולים ומרחקי נסיעה גדולים, לא תואמת את המציאות הישראלית. כאן התיאוריה נפלה. מרחקי הנסיעה כאן הם קצרים מאד, כל תושבי המושבים והיישובים אשר נמצאים בסמיכות לעיירות הפיתוח נסעו לתל-אביב או לחיפה, בדלגם על עיירת הפיתוח שהיתה צריכה להיות עבורם המקור של שירותי המסחר ושירותי הציבור. כך העיירות לא קיבלו את מה שיועד להם לפי מדיניות הממשלה, באותה תכנית של שנות החמישים. לא היה לעיירות הפיתוח בסיס כלכלי איתן ולא סביבה נתמכת. הן הפכו להיות ערי מפעל.

אלי גולדשמידט:

נכון שתושבי האזור של עיירות הפיתוח נוסעים לתל-אביב לקבלת שירותים, אבל כל שירותי הבנקאות, הבריאות והמסחר מתרכזים בעיר הפיתוח.

רינה דגני:

הכוונה היתה לתת שירותים למושבים ולקיבוצים, אך להם יש ארגוני קניות משל עצמם. עיירות הפיתוח הפכו להיות ערי מפעל. קיום מפעל הוא טוב, כי הוא נותן אפשרויות תעסוקה במקום, אבל זה רע כי זה הופך את עיירת הפיתוח לתלויה במפעל, או בכמה מפעלים יחידים. לדעתי צריך להפסיק את התלות הזאת לגמרי. אם נבחן את רשימת המפעלים שנמצאת כאן. כולם, חוץ מאי. סי. איי, מבוססים על כוח עבודה זול, פשוט ולא מיומן. גם אם תיתן הכשרות מקצועיות, עדיין לא נהפוך את אלה שעוברים את ההכשרה למהנדסים שמפעל אי. סי. איי זקוק להם. מבחינת הכוח המקצועי שנמצא, זה לא מה שאנו מצפים. מפעל, שמצליח מאד בשנה מסוימת, עלול להיסגר אחרי תקופה מסוימת, כתוצאה מתהליכים טבעיים שקורים בכל העולם ואין לעצור אותם. עיר המפעל במצב כזה הופכת למכשלה כללית.

מה צריך לעשות כדי למנוע את הדבר הזה? לדעתי, מה שצריך לתת לאנשי עיירות הפיתוח, מלבד יתר הדברים, הוא חופש בחירה והזדמנויות תעסוקה שוות. היום הם נמצאים בעיירה קטנה, שמה שיש בה הוא המפעל שהקימו עבורם. אני גרה ברעננה ויש לי מגוון של אפשרויות עבודה- מרחובות בדרום ועד רעננה בצפון, כדי למצוא לי מקום כרצוני, לפי המחיר שאני רוצה לקבל. יש לי הזדמנות להרוויח כמה שאני רוצה, כמעט בכל מקום. כדי שאפשרות כזו תהיה קיימת גם לאנשי עיירות הפיתוח יש לנקוט בפעולות הבאות: 1. פיתוח תחבורה מהיר אל מרכזי הערים, וסיוע במימון תחבורתי 2. פיתוח הערים הגדולות הנמצאות בקרבת אותן עיירות הפיתוח 3. בניית מעונות שתאפשר את יציאת האימהות לעבודה 4. השקעה ושיפור בחינוך 5. מתן הקלות במס לאלה המתגוררים בעיירות פיתוח ועובדים במקומות אחרים. ההשקעות האלה הן לטווח ארוך, והן אינן יקרות יותר מאשר הקמת מפעל פיתוח וסבסודו בקרקע, שהיא בעצם המשאב הכי גדול והכי יקר במדינת ישראל.

אם נבדוק, נמצא שכל עיירת פיתוח נמצאת בתחום של חצי שעת נסיעה מעיר גדולה. דימונה נמצאת במרחק של חצי שעת נסיעה מבאר שבע. אופקים, נתיבות ואשדוד נמצאות במרחק חצי שעה מאשקלון או מבאר שבע. אם ניתן תחבורה מהירה וקצב מהיר ניתן יהיה לעזוב את התעשייה בעיירות הפיתוח, שהיא מיותרת ואינה חשובה. קחו את תושבי עיירות הפיתוח לעיד הגדולה, ושם הם יוכלו לבחור לעצמם מקום עבודה כרצונם. צריך לתת היום הקלה במס או תמיכה לאלה שמשלמים 600 שקלים עבור נסיעות. הנסיעות

הן יקרות. תושב עיירת פיתוח יכול לנסוע לעבודה וממנה במשך שעה ביום, כמונו במרכזים האורבניים, אלא שלו זה עולה כסף רב יותר. צריך להבהיר שהמדינה אינה עושה כאן טובה. לפי כל תיאוריה כלכלית אורבנית, ברור לגמרי שמי שיושב בשוליים זכאי לסבסוד כי מגיע לו, אחרת כולם היו עוברים למרכז. אם יש מדיניות של פיזור אכלוסיה, צריך לגרום לכך שאנשים יישבו בשוליים, ולכן צריך לעמוד להם.

לכן, לדעתי, מפעל כמו "אינטל" לא היה צריך לקום בקרית גת, אלא בבבאר שבע, באשקלון או באשדוד. צריך לפתח לתושבי הגליל את טבריה, לתושבי הגליל המערבי את עכו, לתושבי הנגב את באר-שבע. הרעיון העיקרי הוא מניעת עמיבה של כוחות צעירים. צריך להפסיק לדבר על כך שיש לתת להם איזו שהיא עיר קטנה עם מפעל קטן. צריך לתת להם לצאת החוצה, ובכך נמנע עמיבה של כוחות טובים את עיירות הפיתוח ואולי יבואו חדשים נוספים, בעקבות ההקלה במס.

אלי גולדשמידט:

אם כך, את מציע שתהיה הקלה במס באופקים, אך לא בבאר-שבע? כי אם גם בבאר-שבע תינתן ההקלה, איש לא ירצה לגור באופקים.

רינה דגני:

כן. זה הרעיון. צריך לבחון אותו ולפתח אותו.

היו"ר מיכאל קליינר:

בטווח הארוך, אין ספק שיש מקום לרעיונות מכל התחומים, אבל אני אומר בצורה הגלויה: מטרת הדיון כאן היא לא להעביר את אופקים בשלב זה מתחום הטקסטיל ננית, לתחום המחשבים, אם כי ועדת גבאי היא מגמה נכונה במובן זה שהיא לוקחת משאבים ומנסה לתת פתרון גם לטווח הארוך בצורה של הכשרה מקצועית. כרגע יש בעיה. איני רוצה שנחמיץ את הדיון הזה. אחרי דברי ראש העיר ודבריה של רינה דגני אני מציע שנתמקד בנושא של המפעלים.

מיכה גולדמן:

אתה מנסה לברוח מן הבעיה המקיפה של אופקים.

היו"ר מיכאל קליינר:

אינני מנסה לברוח, אך יש מטרת דיון. הזמנו כאן נציגים ממושרדים שונים, לא היית בס'ור באופקים - - -

מיכה גולדמן:

אני מכיר את אופקים כמו את כף ידי.

היו"ר מיכאל קליינר:

הוועדה היתה באופקים, ואת הנושא של הבעיות הכלליות מיצינו, קיבלנו את הנייר, וגם אמרנו שאנו מוכנים לעמוד בעניין הזה.

חיים אורן:

יש החלטת ממשלה בעניין הזה ממרץ 95. היתה אז ממשלה אחרת, אך יש רציפות. ראש עיריית אופקים אומר כי החלטת הממשלה הזאת היתה מקובלת על כל מי שעסק בנושא וגם על אנשי אופקים כמסלול סביר שניתן להתקדם בו, והיא ברובה אינה מבוצעת.

היו"ר מיכאל קליינר:

לא נמצאים כאן האנשים שמסוגלים לענות על השאלות האלה. הזמנתי את האנשים שיענו לי על השאלה מדוע לא קמו 16 המפעלים. אפשר לקיים היום דיון כולל נוסף, וכל אחד יאמר את אשר על ליבו, והרי בלאו הכי כולנו נדבר. אני מקווה שנעשה עוד משהו. לכן, הייתי מבקש כי מישהו מאנשי אופקים יתייחס לעניין המפעלים, ואחד כך ארצה לשמוע את אנשי הממשלה בהקשר הזה.

מיכה הרמן:

יש לפניכם רשימת מפעלים. לכל אחד מהם יש בעיה אחרת, אך הבעיות שמטרידות את כולם הן: העובדה שאגני החמצון שלנו לא ניתנים להחזה כרגע, כי אין מקורות מימון. זהו מעצור, כיוון שאי אפשר למקם שום מפעל באזור התעשייה של אופקים. אם לא יהיה פתרון לכך.

היו"ר מיכאל קליינר:

כלומר, אתה לא נותן להם רשיון?

מיכה הרמן:

לא אני, אלא משרד הבריאות. משרד הבריאות טוען שיש חוק לגבי רדיוס של מיקום אגני החמצון, אני לא רוצה להלאות את הוועדה בפרטים טכניים.

סמדר אלחנני:

אזרובא, תלאה אותנו.

מיכה הרמן:

אי אפשר להקים באופקים שום מפעל בלי שמיז את אגני החמצון.

סמדר אלחנני:

למה צריך עוד 16 סיבות אם יש כבר סיבה אחת?

אברהם שוחט:

הנושא הזה היה על הפרק במשבר הקודם, והיתה החלטה של משרד האוצר, משרד התמ"ס ומשרד הפנים. זוהי שערוריה וסקנדל. תשאל את השרים הרלבנטיים לעניין. כמה זמן אתם בשלטון?

היו"ר מיכאל קליינר:

לא השארתי לנו כסף לביצוע.

אברהם שוחט:

זו לא פוליטיקה. היתה החלטה ברורה, בדצמבר 95.

ראובן ריבלין:

אתה יודע למה היתה החלטה? כי שר האוצר לא עזר להם. מעכשיו- שר האוצר יעזור להם.

אברהם שוחט:

ועדת חקירה צריכה לבדוק למה לא בונים מפעלים, זה דבר אלמנטרי.

ראובן ריבלין:

כמו החלטה 838 בעניין קרית שמונה. התקבלו החלטות והן לא מיושמות. אני לא מבין למה מקבלים החלטות ולא מקיימים אותן.

מיכה הרמן:

אני חוזר על דברי- חייבים להזיז את אגני החמזון.

היו"ר מיכאל קליינר:

חבל שלא אמרת את זה בזמן הסיור באופקים.

מיכה הרמן:

אמרתי את זה במפורש.

היו"ר מיכאל קליינר:

מי הגורם שמזיז אגני חמזון? מי הפרטנר הממשלתי באגני חמזון?

מיכה הרמן:

משרד הבריאות הוא לא פונקציה. זה בעיקר משרד הפנים, ואנחנו קושרים לעניין גם את התמ"ט וגם את האוצר.

היו"ר מיכאל קליינר:

האם נדרש לכך תקציב מיוחד ? אולי אברהם שוחט יוכל לידע אותנו.

אברהם שוחט:

צריך לתבוע מתקציב הביוב ותקציב הפנים.

ראובן ריבלין:

אתה יודע כמה דורש המשרד לאיכות הסביבה כדי לפנות אגן חמצון ? אני עשיתי את זה במקרה. זה עלה לנו כ- 10% ממה שדורשת המדינה. זה פשוט לא ייאמן.

אברהם שוחט:

יש בעיית ביוב באופקים, ואם לא יפתרו אותה, לא ניתן יהיה להקים שם אף מפעל.

ראובן ריבלין:

למשרד איכות הסביבה אין כסף לעשות את זה.

אברהם שוחט:

ראיתי שבהחלטת הממשלה שברגע זה דנים בה, מחליטים לא לתת כסף לאזורי תעשייה ספציפיים באף יישוב. זו החלטת הממשלה.

שמואל מרדכי:

בצעד יוצא דופן, מרכז ההשקעות טיפל באופן פרטני באופקים. גם אותם מפעלים שנמצאים באופקים, הם שם מכוח מניפולציות, ישיבות עם מפעלים, זחיפתם והבאתם לאופקים. יחד עם זאת קיימת בעיית הביוב, בעיית הקצאות קרקע, אי אפשר להקים מפעל באופן מיידי. הקמת חלק מהמפעלים אושרה באמצע או בסוף שנת 96. ברגע שתיפתרנה בעיות הקרקע, ובזדאי שהן תשתלכנה גם בבעיית הביוב והחת אגני החמצון - - -

אברהם שוחט:

איזה בעיות קרקע יש שם ?

שמואל מרדכי:

הבעיה העיקרית היא החת אגני החמצון. אנחנו, כמשרד התמ"ס, במסגרת ועדת אישור המענקים הקמנו את פרויקט עידוד 99. אופקים נמצאת ברשימת 11 היישובים שנמצאים באותה מסגרת לעידוד מיוחד. במסגרת הזו, בגלל בעיה של מציאת תקציבים לפרוייקט החת אגני החמצון, דנו דיון ראשוני באישור תקציב מיוחד להחת האגנים האלה ובעיות נוספות שיש באופקים. יש אישור ראשוני, ואנו נסב חלק מהתקציבים האלה גם למטרה הזו. מדובר ב 5-7 מיליון שקל, אבל אלה סכומים קטנים לעומת אלה שנדרשים. נדמה לי שכל הפרוייקט דורש 25 מיליון שקל.

ראובן ריבלין:

כבר עשו בדיקה של הבוצה אצלכם ?

מיכה הרמן:

כן.

ראובן ריבלין:

מה ההערכה התקציבית ?

אברהם שוחט:

אני מכיר את המקרה ההוא כי יוסי שריד היה אצלי.

מיכה הרמן:

את הבוצה לא מפנים.

ראובן ריבלין:

אם לא תפנו את הבוצה לא תקבלו מהוועדה לתכנון ולבנייה אפילו מטר אחד, תאמין לי.

שמואל מרדכי:

במשדך התמ"ס הקציבו תקציבים, אבל הם עדיין דלים, יחסית, כדי להזיז את הדברים האלה. צריך למצוא מקורות נוספים.

היו"ר מיכאל קליינר:

בשביל להתחיל להקים מפעלים צריך להזיז את כל אגני החמצון ?

מיכה הרמן:

כן, בודאי.

אברהם שוחט:

מדובר בסך הכל באגן חמצון אחד.

היו"ר מיכאל קליינר:

כמה זמן לוקח עניין כזה ?

שמואל מרדכי:

באופקים, במקרה, המערכות, התכניות, וכל הדברים מוכנים לתמוחה מיידית. אם היה תקציב, אני מעריך שהיו מתחילים היום, ובסוף 98 - תחילת 99, העניינים כבר היו סגורים.

ראובן ריבלין:

מי אחראי על תקצוב ההעברה ?

מיכה הרמן:

פרוייקט הביוב הארצי. משרד איכות הסביבה לא נותן כספים, כך גם משרד הבריאות. חוץ מעצות הם לא נותנים דבר. מי שיכול לסייע זה משרד השיכון, או משרד התמ"ס, משרד האוצר או משרד הפנים. אלה המשרדים שיש להם כסף.

היו"ר מיכאל קליינר:

ומי מהם צריך לתת את הכסף לכך ?

אברהם שוחט:

בגלל התקציב הגדול מאד, מנהלת הביוב לא תקצה 25 מיליון שקל לעניין, גם משרד התמ"ס לא יקצה לכך סכום כזה. לכן היתה החלטה של מאמץ משולב.

ראובן ריבלין:

מי המתאם ?

אברהם שוחט:

אין כאן בעיה. המתאם יכול להיות משרד התמ"ס, כי הם עובדים עם תשתית תעשייה. גם האוצר וגם משרד הפנים היו מעורבים בעניין. כך נאמר בהחלטה.

ראובן ריבלין:

כלומר, בהחלטה כתוב איך יחולק התקציב ?

אברהם שוחט:

כן. הנה ההחלטה לפני. אני קורא מהעמוד הראשון : "מערכת הביוב- הוחלט ששרי האוצר, הפנים והתמ"ס יציעו פתרון למימון ביצוע ההקמה וההרחבה של מערכת הביוב באופקים, שיאפשר פיתוח אזור תעשייה". זה מדצמבר 95. קיבלו כסף לתכנון, כך נדמה לי, ואחר כך קרה מה שקרה ומאז העניין מת.

היו"ר מיכאל קליינר:

אני שואל את נציג התמ"ס- איפה העניין הזה עומד כרגע ?

שמואל מרדכי:

לצערתי, משרד התמ"ס, במסגרת פרויקט עידוד 99 נתן אישור עקרוני לתקצב את העניין במספר מיליוני שקלים. צריך לרכז את כל הכוחות, כי פיזור תקציבים בין עשרות יישובים ירוקן את תקציב התמ"ס. צריך להתחיל לצעוד קדימה כבר עכשיו, לטובת תקציב 98.

היו"ר מיכאל קליינר:

יש עניינים בפרוייקט שלטובתם צריך לגייס משרדים אחרים. מי הגורם באוצר שאמור לגייס אותם ?

חיים אורון:

הייתי באופקים לפני שבוע. יאיר חזן אמר שערב קודם הוא סיכם עם איווט ליברמן, יו"ר ועדת המנכ"לים, שתהייה פגישה שבה ייענו לתביעות האלה. אנו יושבים כאן בוועדת הכספים כדי לחבר את החוטים בין מנכ"ל האוצר, או הממשלה אל מנכ"ל אחר- חאת כדי לגייס כסף כדי לביצוע פרויקט של 20 מיליון שקל, לא של 3 מיליארד שקל.

מיכה גולדמן:

אתה יודע מה ההבדל בין מה שיאיר חזן אמר לבין מה שהוא אמר בטלפון למנכ"ל משרד ראש הממשלה ?

חיים אורון:

עם כל הכבוד לוועדת הכספים, אין ויכוח שצריך לקדם את העניין הזה. זה ידוע כבר שלש שנים, זה כבר הוחלט לפני שנה וחצי, דובר על כך בביקור שלנו, ובביקור לפני שבועיים. האם נאסוף פה תרומות וניתן להם ? צריך להחליט החלטה פשוטה: ועדת הכספים, על כל חלקיה, תובעת מן הממשלה לבצע מייד את הפרוייקט הזה, שהוא תנאי לכל מה שיש בספר הזה.

לגבי הצעתה של ד"ר רינה דגני, שתושבי עיירות הפיתוח ייסעו לעבודה בערים הקרובות אליהן, הייתי רוצה שהצעה כזו תישמע מפי תושב עיירת הפיתוח, לא מפי מי שמתגורר ברעננה. גם לדעת ד"ר רינה דגני יש צורך במבני ציבור, בשיפור החינוך, בשיפור הכניסה לעיר. אני מסרב לדאות בעובדה שבאופקים שיעורי האבטלה עלו ב- 3% את הסיבה היחידה למשבר. עסקנו באבטלה, ואין לזלזל בה, אך יש פה עוד שורה של נושאים שתקועים כבר שנים, שהוחלט על פתרון להם, ואושרו ההחלטות. השנה מצמצמים שעות לימוד באופקים, אז על מה אנחנו מדברים ? מישהו יבוא לגור באופקים כשמערכת החינוך שם דפוקה ? אספר לכם מה קורה באופקים- הקבוצות החזקות באופקים שולחות את ילדיהן ללמוד באשל הנשיא, במבואות הנגב ובבאר שבע. אז מדוע יש צורך לבדוק ולדון בדברים שיזועים לכולם ?

אברהם שוחט:

חיים אורון אומר דברים נכונים. לא צריך לחפש את הפתרון מתחת לאיזו שהיא בעיה טכנית. קיימת כאן בעיה מהותית. אופקים הוא היישוב הבעייתי ביותר בנגב, יותר מירוחם ודימונה. משבר "אומן" בזמנו היה הקטליזטור לכך. התקבלו החלטות, והדרך היחידה להוציא את אופקים מהבוץ בו היא נמצאת היא לבצע אחוז מסוים ממה שהוחלט עליו. בכל מקרה לא להסתפק בביצוע אפטי. הדבר היחידי שמומש הוא שמפעל אי.סי.איי בא לאופקים, אך צריך להשלים את המערכת הזאת. הממשלה יכולה להחליט שבמקום פרובלמטי כזה היא עושה מאמץ מיוחד, חה לגיטימי. אני לא רוצה להיכנס לעניינים פוליטיים, אך אנו עדים כאן לבטלנות, ועליה יש לשלם מחיר.

היו"ר מיכאל קליינר:

לפני שניתן את רשות הדיבור לחברי הכנסת, הייתי רוצה לשמוע את מזכיר מועצת הפועלים ואת נציגי המחשלה.

יוסף מרציאנו:

כפי שהסברתי כבר בפעם הקודמת לחברים, ברור שהאבטלה משפיעה על כל דבר במיים: על השכר, שבאופקים הוא הנמוך ביותר בארץ ועל מצב הרוח. צריך להסביר לד"ר דינה דגני שאין שום סיבה שאנשים יגורו באופקים אם הם נוסעים לעבוד בבאר-שבע. הם יעדיפו לגור בבאר-שבע.

אלי גולדשמידט:

אם יהיה מאד אטרקטיבי לגור באופקים, הם יעדיפו לגור שם.

יוסף מרציאנו:

בדיוק על כך אנו מדברים, לא אטרקטיבי לגור באופקים. זו היא עיר בעייתית. בתקופת משבר "אומן" החלטנו להסיע אנשים למפעלים בבאר-שבע. הנסיעות טובסדו באמצעות שירות התעסוקה. הסבסוד נפסק אחרי תקופה מסוימת, ואותם עובדים חזרו אל המציאות הכואבת. הבעיה שלנו היא שיכולות להתקבל החלטות, אך בסופו של דבר אף אחד לא מממן את העלות הכרוכה בכך, ואנחנו נמצאים במצב קשה בכל תחום מתחומי החיים. האוכלוסייה הטובה באופקים עוזבת. לכן באתי לכאן. אנו תולים תקוות גדולות בביצוע ההחלטות. אני קורא לכם לחפש דרכים לעשות זאת. ראש העיר שלנו נמצא במצוקה, ורוצה לפטר 80 עובדים מהעירייה, כי הוא מממן את עלותם מהתקציב הרגיל. במשך 8 חודשים לא שולמו כספים לקרנות, ואני, שתפקידי לעשות משהו בעניין, לא מדבר. זאת דוגמה למצב שיש לו השלכות על כל דבר: בגלל מצב האבטלה הקשה הוא משאיר את אותם עובדים במשרתם, במחיר אי תשלום תשלומים שיש לשלם, ואני לא עושה את מה שאני חייב לעשות למען העובדים.

המצב הקשה משפיע גם על גביית תשלומי הארנונה. אינני רוצה להכניס את חברי ועדת הכספים לאווירה הקשה ששוררת. אנשים כבר איבדו כל תקווה. המצב הוא כזה שהציבור מתבייש. הגעתי בגיל 9 לאופקים, וילדי התחנכו שם. בנותיי מתביישות כיום במקום מוצאן, והן אוהבות את אופקים ממש כמוני. אני פונה אליכם. יש דברים שניתן לעשות. הוועדה הזו היא בעלת כוח, ויכולה לקבל החלטות ברורות. לא יכול להיות שבישראל קיים מצב כזה.

היו"ר מיכאל קליינר:

הדברים שנאמרו מציירים תמונה קוזרת. אני חושב שנהיה חייבים לקבל החלטות בהתאם. מטריד אותי שקיים כאן חוסר אונים, שאני מאמין שגם אנשי אופקים מרגישים בו. אני כבר לא יודע מי אמור לממן את הדברים. אין יד אחת שתבוא לכל משרד בפניות, היות ואף משרד הוא לא האחראי הבלעדי, למשל לפרוייקט הקמת אזור התעשייה.

אלי גולדשמידט:

לשם כך יש ועדת מנכ"לים.

מיכה גולדמן:

אם היה ראש עיר של הליכוד באופקים, היינו רואים פה את המנכ"לים.

היו"ר מיכאל קליינר:

בואו נמנע את הפוליטיקה. זה דיון שאין בו מקום לפוליטיקה. מה עמדת האוצר בנושא? איך הוא רואה את עצמו כאיזו שהיא יד מכוונת? אני מבין שאת רפרנטיות של תחום מסוים.

נטשה מיכאלוב:

כאשר הוזמנתי לדיון נאמר לי שהוא יהיה על האבטלה באופקים. אני מטפלת בשירות התעסוקה, במשרד העבודה ובביטוח לאומי- דברים שקשורים לאבטלה. הפרוייקט של החת אגני חמצון אינו נמצא בתחום טיפולי.

היו"ר מיכאל קליינר:

זה גם לקח שיש ללמוד. אולי בגלל שהוועדה לא קיימה דיון מהסוג הזה לא הוזמנו נציגי הממשלה הרלבנטיים. אני מקווה שנתקן את העניין הזה, אני לא מתכוון להרפות מבעיית אופקים, ואני מקווה שגם יושב ראש הוועדה, מר אברהם רביק, ימשיך לטפל במעקב הזה. אני לא צופה שנגיע בישיבה הזאת לסוף פסוק.

אני מודה למר דימרי, שהיה אתנו גם בסיוור באופקים, והציג את הבעיה. היות ולא כל החברים נכחו בדיון, הייתי מציע שנשמע את עמדתו בנושא. האחריות המיניסטריאלית לאבטלה היא של שרות התעסוקה.

משה דימרי:

אני רוצה להוסיף לדיון איזה שהוא נופך, שאולי אינו מתחום המנדט של שירות התעסוקה, אבל כאיש שגר בנגב אני מצוי היטב בסוגיות, ומגיע אל היישובים האלה במסגרת פרוייקט שיקום השכונות. היתה עליה ברוכה מאד, כפי שידוע לנו. ערי הפיתוח היו קולטי העלייה המרכזיים. בעיירות הפיתוח בנגב: שדרות, נתיבות ואופקים חשבו שקליטת העלייה היא הזדמנות טובה עבורם להתקדם במעמד. היתה תחרות בין ראשי הרשויות מי יקלוט יותר עלייה על מנת שיהפוך את היישוב שלו לעיר. יש יישובים שראו בקליטת העלייה ברכה גדולה מאד, ואולי לא סיננו את האכלוסיה - - -

אלי גולדשמידט:

אני לא כל כך אוהב את המשפט הזה. איך אפשר לסנן ?

משה דימרי:

מייד אסביר. וועדות האכלוס של משרד השיכון שלחו לעיירות הפיתוח בנגב קבוצות גדולות מאד של אוכלוסיה מבוגרת, קשישים, חולים - שממילא אמורות להיתמך על ידי השירותים של הרשויות המקומיות, בזמן שלרשויות המקומיות יש בעיה להתמודד עם המצב הקיים בתחומן.

אלי גולדשמידט:

אני רוצה להבין מה פירוש המילה "שלחו" ?

דוד רובין:

במבצע משה ובמבצע שלמה.

אברהם שוחט:

כאשר בנו בניה מהירה אי אפשר היה לבנות ולא נתנו לבנות בראשון לציון ולא בחיפה. בניה מהירה, כמעט כולה - - -

משה דימרי:

משרד השיכון, כמדיניות מכוונת שלח לאזורים האלה, שממלא היו בהם בתים דיקים, ושכר הדירה בהם היה נמוך. שלחו לשם אוכלוסיות חלשות של קשישים וחולים.

אברהם שוחט:

היו 10,000 יחידות דיור בשכירות, וכולם בערי הפיתוח. לשם שלחו את האוכלוסיות הכי חלשות. לא זוגות צעירים בגיל העבודה.

משה דימרי:

הגיעו גם אוכלוסיות צעירות ואיכותיות. הם נקלטו במקומות העבודה, וחיו תקופה מסוימת בערי הפיתוח. שכר הדירה ועלות המחיה היו נמוכים, הם חסכו כסף וחזרו לאזור המרכז. את ההשלכות של מה שקרה אנו רואים היום בלשכות העבודה. מתוך 1,500 מובטלים, למעלה מ- 500 או 600 זה ציבור של מקבלי הבטחת הכנסה שאין אפשרות להחזיר אותם לשוק העבודה: מבוגרים, חולים, חד-הוריות. קשה לנו מאד לבצע עבורם השמה במקומות העבודה. יש לכך השלכות גם על השירותים הקהילתיים, המערכות הסוציאליות, המחלקות לשירותים חברתיים, גביית ארנונה, נושא בתי הספר.

מבין עיירות הפיתוח יש יישוב, ולא אנקוב בשמו, שעמד כחומה בצורה וסרב לקלוט אוכלוסיות בעייתיות. היישוב לא קיבל מעמד של עיר, כמו שדרות ואופקים, עקב כך. גם אחי האבטלה באותו יישוב הם נמוכים.

אמנון רובינשטיין:

היו אכן יישובים שלא יכלו לקלוט יותר.

משה דימרי:

מה אנחנו עושים על מנת לרכך את הבעיה? משככי הכאבים שיש לנו בכיס אינם באים כתחליף למדיניות של צמיחה והקמה של תעשייה ומקורות עבודה לאורך זמן.

לפני שבוע קיימנו יריד תעסוקה גדול מאד בנגב. הצלחנו בעזרתו לסדר 70 מקומות עבודה במלונות ים המלח ובמפעלי טקסטיל בבאר-שבע. אנחנו מסבסדים את ההסעות למקומות העבודה האלה, באישור האוצר. אנו מנסים לשכנע מעסיקים לקבל עובדים מאופקים ולסבסד להם את הנסיעות למקומות העבודה. ביקשנו, במסגרת ועדת המנכ"לים לטיפול במוקדי אבטלה, להעלות את הרף של ההכשרה המקצועית, ולאפשר לנו לקבל מועמדים למסלולים של טכנאים והנדסאים, שיקבלו דמי אבטלה כמו במסלולי ההכשרה הרגילים. אם לא נבנה מאגר מתאים של אכלוסיה שתוכל להשתלב בתעשיות מתקדמות, מפעלים לא יבואו. לפני שבועיים הייתי באינטל. הם מוכנים לקבל עובדים מאופקים ומכל מקום בנגב למפעל בקרית גת, אך לא מצליחים לגייס עובדים מתאימים: טכנאים והנדסאים.

המכללה הטכנולוגית הקימה, בלחץ שלנו, שלוחה בבאר-שבע ובאופקים, ואנחנו ממליצים לקלוט קבוצות של מובטלים צעירים המתאימים למסלולים של טכנאים והנדסאים. עד שיוקמו המפעלים המתאימים, אותם מאגרי כוח אדם יהיו מוכנים לעבודה.

אופקים הוקמה כעיירת מחוז שטיפקה שירותים למושבי הסביבה. בהיסטוריה של היישובים האלה עיירות הפיתוח סיפקו כוח אדם לעבודות חקלאיות במושבים ובקיבוצים. לצערי, כתוצאה מהצפה בעובדים תאילנדים מקומות העבודה האלה חוסלו. היו מאות מקומות עבודה לישראלים במושבי הנגב, שהיום אינם קיימים.

מיכה גולדמן:

התאילנדים שם כתוצאה מכך שהישראלים לא רצו לעבוד בחקלאות.

משה דימרי:

היתה תקופה שהעבודה החקלאית סובסדה והיו מקומות עבודה של ישראלים במושבים ובקיבוצים. למרות ששר החקלאות משבח ומהלל את עבודת התאילנדים, מי שהקים את החקלאות המפוארת במדינה הם אזרחי ישראל, ולא התאילנדים. ישנם עובדים רבים שמתאימים לעבודה החקלאית במושבים בנגב. העבודה שם היא נעימה: בחממות, בבתי האריזה, בגידול פרחים ופירות.

אלי גולדשמידט:

עבודה בחממה היא עבודה נעימה? האם עבדת פעם בחממה? העבודה שם היא מאד קשה.

משה דימרי:

כן. אני חבר מושב. בתי האריזה ממחגים.

אם היינו מצמצמים את כמות העובדים הזרים בענף החקלאות היו לנו מקומות עבודה לישראלים. המלצנו על הקמה של קבוצות עבודה של מובטלים צעירים, בני היישוב, שישתלבו בעבודות אחזקה, בדק בית, גינון. היישוב זקוק להרבה עובדים בתחומים האלה, אני לא אוהב את המונח "עבודות יזומות". ההתארגנות הזאת היא לתקופה של שנה, והיא תקנה סיווגים מקצועיים וייתכן שאותם אנשים שישולבו בכך יוכלו להשתלב מאוחר יותר בעירייה או כקבוצה קבלנית בפרוייקטים.

אלי גולדשמידט:

האם יש אתרים ארכיאולוגיים באזור ?

משה דימרי:

אני עצמי לא אוהב עבודות יזומות, בקצב של עבודות ארכיאולוגיות אולי נגיע אל אברהם אבינו. אני לא מדבר על שיפור המתכון של עבודות יזומות, בתחום של עבודות שממילא יש לבצע אותן : עבודות אחזקה ובדק בית שייעשו באמצעות מכרזים מקומיים, לטובת היישוב.

היו"ר מיכאל קליינר:

ברצוני להציג שאלה אל נציג מרכז ההשקעות. בזמנו, כאשר אישרתם 16 מפעלים, האם ידעתם שיש בעיות מנהל הכרוכות בהקמתם ? האם יש סיכוי שנראה את המפעלים האלה מוקמים ?

שמואל מרדכי:

יש סיכוי שנראה אותם מוקמים, כי בסופו של דבר הפרוייקט יזח במועד כזה או אחר. ניהלנו מאבקים על כל מפעל כדי להעביר אותו לאופקים. בחלק מהמקרים הפעלנו גמישות בקריטריונים.

ראובן ריבלין:

אם המשרד לאיכות הסביבה לא יקבל תקציב לפינוי אגן החמצון, שזה נושא שנמצא באחריותו, צר לי לומר- כלום לא יזח.

שמואל מרדכי:

נאמר במסגרת הוועדה המכובדת שהיה פתרון מסוים, היתה החלטה לפתור את בעיית אגני החמצון. משרד התמ"ס, במסגרת פרויקט 99, גם מוכן לתקצב חלק מהדברים האלה. אני מניח שיהיה צורך לשלב ידדים כדי לנסות להזיז את הפרוייקט הזה. במידה ויזוזו דברים, 5 או 6 מהמפעלים האלה, כבר בשנת 98 יקומו.

היו"ר מיכאל קליינר:

אומרים : "במידה ויינתן תקציב מהממשלה". מי הכתובת אליה צריך לפנות לצורך קידום העניין ?

שמואל מרדכי:

שילוב של משרד הפנים, האוצר והתמ"ס.

היו"ר מיכאל קליינר:

הזמנתי לדיון את נציג המנהל כי שמעתי שבחלק מהמקרים יש למפעלים בעיה עם המנהל.

רונן כהן:

הוסבר לי כרגע שיש בעיות בשני פרויקטים עיקריים: 1. מספר 4 ברשימה- שלא אושרה העסקה. אנו נבדוק זאת מחדש, לא ברור לי מדוע. לגבי המקרה השני- עלות הפינוי היא גבוהה, ולא כדאי לפנות בשלב זה, היות ויש הרבה שטחים פנויים.

מנהל מקרקעי ישראל קבע שווי של 15,000 שקל לדונם באופקים, לעומת שווי של 100,000-130,000 שקל לדונם בבאר-שבע. אני לא מעריך שהמנהל יהווה בעיה, למעט בעיית הדיור שקיימת.

אמנון רובינשטיין:

רציתי להעלות נושא שבו, לדעתי, ועדת הכספים צריכה להתערב עוד היום- נושא החינוך. כל מה שנאמר כאן על הכשרה מקצועית ועל כוח אדם מיומן תלוי במערכת החינוך. בניגוד לתחומים אחרים, באופקים היו הישגים גדולים מאד בתחום החינוך. צריך להדגיש זאת. היתה באופקים קפיצה דרמטית ביותר בשיעור מקבלי תעודות הבגרות. נעשה לצורך כך מאמץ גדול ונמשך, הוקצו משאבים יוצאי-דופן. נכון שהחזקים לומדים מחוץ ליישוב, אך גם מערכת החינוך בתחום היישוב השתפרה מאד.

ראובן ריבלין:

כאשר אתה מדבר על כך שעלתה רמת החינוך, אתה מתכוון לבתי הספר בתוך אופקים?

אמנון רובינשטיין:

אנשי אופקים צריכים גם להדגיש את העובדה, שאחת הקפיצות הדרמטיות ביותר בארץ בתחום ההצלחה בבחינות הבגרות היתה באופקים, הודות למאמץ משותף של משרד החינוך והעירייה. אך יש לזכור שאופקים קיבלה העשרה מיוחדת בגלל מצבה. כעת אני שומע מראש העיר שיש קיצוץ משמעותי מאד בשעות הלימוד. לדעתי שעות הלימוד הוא נושא שצריך שיהיה תסין קיצוץ, בכל מקום. על אתת כמה וכמה במקום כמו אופקים. צריך לקבוע חד משמעית, ואני מציע שתהיה החלטה, ויושב ראש הוועדה יעביר זאת לשר החינוך: מבחינת שעות לימוד- מה שהיה הוא שיהיה.

ראובן ריבלין:

אני מסכים אתך, בכל זכר.

אמנון רובינשטיין:

לאופקים, ול 2-3 עיירות פיתוח שקלטו עליה של קבוצות אכלוסיה חלשות ניתן סיוע מיוחד. בסיוע לא מתמחה כל העניין. לדעתי הם צריכים לפתוח מערכת של הכשרת הנדסאים כוללת. אסור שייווצר מצב בו יש ירידה בשעות לימוד. אני מבקש שתינתן החלטה ברוח זו. אופקים צריכה להיות חסינת קיצוצים בחינוך.

אלי גולדשמידט:

התקבלתי כחבר בוועדת הכספים רק לאחרונה. הבעיות מאד ברורות וחד משמעיות. מבחינת הסטטיסטיקה של ביקורי ועדות כנסת וכל מיני פורומים בארץ, אופקים תופסת את המקום הראשון בארץ. כולם באים לבקר בה. כיושב ראש ועדת הכלכלה הגעתי אף אני לביקור באופקים, לפני שמונה חדשים. לדעתי עלינו לקבל החלטה, מעבר לשיקולים של קואליציה ואופוזיציה, שעד אשר הדברים שהובטחו בעניין אופקים לא יבוצעו, אנו לא נאשר העברות תקציביות של הממשלה. לא יכול להיות שביום שבאים עם בקשה של אישור 6 מיליון שקל נוספים לתקציב נסיעות לראש הממשלה, יש החלטות אחרות שסוכם לגביהן בכל הפורומים האפשריים ובכל זאת לא מבוצע, או מבוצע מעט מאד. יש משפט שאומר שאם אתה אוכל אוכל טריפה, לפחות שלא תיראה נחלת מהפה.

היו"ר מיכאל קליינר:

לא היית עושה הקשר לעניין אם ראש הממשלה היה מהמפלגה שלך. ייתכן שמדובר בנסיעה לווינגטון שגם אני מתנגד לה.

אלי גולדשמידט:

אני בעד זה שראש הממשלה ייסע. אני לא אומר את זה כדי לנגח אותו.

ראובן ריבלין:

לאה רבין עלתה יותר מבחינת נסיעות, מחנה פרס היה מעביר לי את הנתונים.

אמנון רובינשטיין:

לא נכון. אם אתה אומר את זה, אנחנו נשווה נתונים לגבי כל יום נסיעה של כל ראשי הממשלה.

היו"ר מיכאל קליינר:

רבתי, רדו מהעסק הזה. לא יהיה לו סוף.

אלי גולדשמידט:

בנושא של אופקים אני מוכן לרדת מהקשרים עם ראש הממשלה. אני לא יודע אילו העברות תקציביות עומדות כאן על הפרק, אולי יש גם העברות למיגזר החקלאי. אני מציע שכל ההעברות שהובאו היום לישיבה לא תטופלנה. שאפילו לא יקוים עליהם דיון.

היו"ר מיכאל קליינר:

אבל עוד לא קיבלנו החלטה שהתעלמו ממנה.

אלי גולדשמידט:

יש שפה שכולם מבינים אותה. הכוח היחידי של ועדת הכספים הוא ביצירת קשר בין תביעות שהן לדעתנו חמורות וצודקות מאד, לבין ביצוע דברים אחרים, חשובים ללא ספק.

היו"ר מיכאל קליינר:

מטעמי נימוס, צעד כזה נעשה רק אחרי שקיבלת החלטה והממשלה מצפצפת עליך.

רפאל פנחס:

עומדות כאן החלטות שממשלת העבודה קיבלה.

אברהם שוחט:

איך אי. סי. איי הגיעו לאופקים?

יצחק כהן:

השר נאמן הוריד מכם את הפרצוף ברגע אחד, תודה לאל.

אברהם שוחט:

הדבר הגדול שהוא עשה זה בעניין תלמידי הישיבות, שמתים באוהלה של תורה. בכך הוא צודק.

רפאל פנחס:

לא הייתי מצפה מאברהם שוחט להתפרצות כזו. זה רק מוכיח את אמיתות דבריי: יש כאן ירושה מתקופת ממשלת העבודה.

אלי גולדשמידט:

אני מציע גם לחברי באופוזיציה- לא להפוך את נושא אופקים לנושא פוליטי. אני מוכן לקבל את מה שאומר ראובן ריבלין, ומה שיושב הראש אומר, שמידת הנימוס מחייבת לא להפעיל את הסנקציה הזו עכשיו, אלא לשלוח מכתב לממשלה, ולומר: אם בתוך שבוע ימים אין ישיבה עם יושב ראש ועדת המנכ"לים, שבעקבותיה יתבצעו החלטות שכבר התקבלו, ועדת הכספים תפסיק לאשר העברות תקציביות. זו השפה היחידה שמבינים, לצערי, וכך גם היה בממשלה הקודמת. זו אופייה של מערכת היחסים בין ועדת הכספים לבין הממשלה. יכול להיות שאם נפעל כך אולי יזוז משהו. אנו עדיין לא מפילים ממשלה או תקציב, או עושים מעשה שאנשי הקואליציה יהיו מנועים מלתמוך בו.

מיכה גולדמן:

שמענו כאן דברים מאשת מקצוע. כולם תחרים לנקודת המוצא של אופקים ועוד מספר יישובים נוספים בארץ. צריך קודם כל ליצור את התנאים שאפשר יהיה לתפקד בעיר שיש לכולנו כוונה מרכזית שאנשים ירצו לחיות בה. ללא קשר לחילופי שלטון- לא נתנו לאופקים להיבנות כעיר שתהיה לאבן שואבת. אין בה את התנאים האלה, וכל החלטה שלנו, שלא תביא ליצירת הכלים המתאימים לכך- לא תאפשר לאופקים להמריא. השקענו בחינוך מספר שנים. יומי הראשון בוועדת החינוך זכור לי כיום של שביתה באופקים על רקע הצורך המידי בסגירת פערים. זכור לי ששולמית אלזני אמרה לי: טפל בהם ותן להם את מה שצריך להינתן. אני מכיר את הבעיות של אופקים. אי אפשר לנהל עירייה כאשר חלק מהתושבים אינו מסוגל לשלם ארנונה. ברגע שאין תעשייה שנותנת הכנסה מעל לממוצע לתושבים, אנשים כאלה לא מסוגלים לתרום לקהילה ואז הקהילה בנסיגה. אני בעד הרעיון של מפעלים מרחביים. שתהיה חלוקה בהכנסות מארנונה. גם אם עומדים להקים פארקים, דוגמת צחר בצפון, או במקומות אחרים, אם לא תהיה הכנסה מארנונה לרשות המקומית, היא לעולם תהיה כזו שתישען על מענק משלים מתקציב המדינה. אין מעשי נסים. יישוב לא יוכל להתקיים רק מארנונה של מגורים.

צריך ליישר את הקו ולתת את הכלים המתאימים שיהיו בהם מקורות של הכנסה. גם אם יימחקו כל החובות, בעוד שנה או שנתיים טוב נגיע למציאות שהעיר לא מסוגלת לתפקד אם לא יזאגו במקביל למקורות הכנסה. זה המפתח. ודאי שצריך לצד כל זה לפתח גם חיי קהילה בריאים, עם מבני ציבור, מוסדות חינוך חקים- כדי שלא תהיה בריחה אל מערכות החינוך החוץ-עירוניות.

הבעיה שלנו כאן היא מימוש ההחלטות הקיימות. אין צורך להרחיב. אני מקבל את מה שנאמר כאן- צריך לעצור תקציבים. אין לנו אף כלי אחר כדי לזעזע את החלטות הממשלה, גם הקודמת וגם הנוכחית, כדי לתת לאופקים את מה שמגיע לה.

אברהם שוחט:

אם הממשלה לא תבין שעליה לטפל באופקים באופן מיוחד, שום דבר לא יעזור. אני רואה את החלטות הממשלה שמונחות ברגע זה על שולחן הממשלה. מדובר בקיצוץ של עוד 30,000 שנות לימוד, מחציתם השנה, והיתר- בשנה הבאה. מדברים גם על אופקים: ביטול התשלום הדיפרנציאלי לבתי הספר המקיפים בערי הפיתוח- 75 מיליון שקל. זה סכום אדיר. אני מבין מדוע שר החינוך אומר שהוא יצביע נגד ההצעה.

על הממשלה להטיל את הטיפול המיוחד באופקים על גורם כלשהוא מטעמה: מנכ"ל האוצר, ראש אגף תקציבים או מנכ"ל משרד ראש הממשלה. איך אי.סי.איי הגיעה לאופקים? מיכה חריש החל במשא ומתן אתם, אך כשהגיע רגע ההכרעה הוא אמר: רבותיי, אני מעונין לייצא למזרח אסיה בסכום של 150 מיליון דולר. בביטוח סיכוני סחר חוץ אומרים לי: לא ניתן לך ערבות פוליטית, זה מסוכן. אם נותנים לי ערבות פוליטית אני מקים את המפעל שם. הלכנו ודרשנו ערבות פוליטית, שהיא ערבות מדינה. מפעל אי.סי.איי החליט ללכת לאופקים. אפשר לומר שזו החלטה שלא בהתאם לנוהל, אך היה ברור שצריך לעשות משהו לקדם את העניין הזה. כך גם כאן- יש בעיה עם הביוב. נתנו את הכסף לתכנון.

ראובן ריבלין:

מי נתן את הכסף לתכנון, האוצר ?

אברהם שוחט:

אני חושב שמשרד התמ"ס.

מיכה הרמן:

לא, זה משרד הפנים.

אברהם שוחט:

צבי אלדורטי נסק בעניין. הוא הטריד אותי רבות בעניין זה, שהלך ונדם. אני לא רוצה להיכנס לסיבות לכך. גם אם זה מתוך בטלנות זה רע. נניח שאין שיקולים פוליטיים בעניין. יש כאן דברים ברורים, יש נקודות חולשה. כדי לשקם צריך להשקיע הרבה מאד כסף לאורך זמן. גם לעלייה שהיתה יש משקל כאן: אני לא יודע מה קרה עם אנשי הקבע שעברו להתגורר באופקים.

מיכה הרמן:

הם עדיין שם. חלקם עזבו.

אברהם שוחט:

ודאי, בגלל המצב. אגב, מה עם בריכת השחייה ?

מיכה הרמן:

תיקנו, אך לא העבירו את הכסף.

אברהם שוחט:

יש דברים שבאמת המוח לא תופס אותם, אבל אם לא מקצים גורם ברמה כזו שיכול לאחד תקציבים, לא יהיה פתרון. זה מה שצריך לדרוש מן הממשלה, ואם היא לא תיענה, אפשר ללחוץ עליה, והועלו כאן הצעות.

חיים אורון:

הערה ראשונה, שתלווה אותנו עד ה- 31 בדצמבר: כאשר מורידים את גובה המיס באגם, הנקודות הגבוהות יותר תצאנה החוצה ראשונות. אופקים תצא תמיד ראשונה. כאשר מקצצים בשעות חינוך- זה יפגע קודם כל באופקים.

ראובן ריבלין:

הפרוייקט המצומצם של יום לימודים ארוך, במתכונת של אדלר, לא חל קודם כל אצלכם ?

חיים אורון:

פועל כאן חוק טבע, ולא נוכל לשנותו: כאשר שיעורי האבטלה בנגב עולים באחז, באופקים הם עולים ב- 2%. כאשר שיעורי האבטלה בארץ עולים בחצי אחז, בנגב הם עולים באחז. כאשר ירד אחז האבטלה באופקים ידענו שיש בה אבטלה חיכוכית גבוהה יותר. ידענו שבאופקים קיימת גם קבוצה שיש לה תרבות של אבטלה. אני מוכן לקח את

הקבוצה הזו מהדיון. כאשר מנכ"ל שירות התעסוקה מצביע על נתוני אבטלה של 16.5% אני אומר: בואו נתמודד עם 12%.

זוז רובין:

המחלה הזו נגרמת בגלל האבטלה.

חיים אורון:

ברור, אך זה הוא טיעון ארוך טווח. גם עם 12% אי אפשר לחיות. אני כבר קיחתתי. אם קיים בכלל טיפול נקודתי מוצדק, שבו שוברים קריטריונים ומשנים סדרי עדיפויות זה נגמר בנקודה אחת- בקופה של 100 מיליון שקל שתהיה אצל פקיד ממשלתי.

מיכה גולדמן:

זה שוחד בחירות מוניציפליות.

חיים אורון:

אני לא רוצה להמציא כאן שום גלגל. החלטת הממשלה ממרץ 95 מקובלת על הנהגת היישוב, וגם על יאיר חון, כלומר, על האופוזיציה והקואליציה באופקים. יש בעיה של איחוד כוחות שם, אך המסלול שצריך להינקט מקובל שם על כולם.

בחוברת אשר לפנינו יש ארבעה עמודים, המתארים עירייה שקרסה. לאור משבר כזה, לא ייתכן שהישיבה שלנו תיגמר ואנו נאמר: הציבור מיואש, יש לנו פה תפקיד מורלי. עלינו לתת משהו כדי לצאת מהצרות השוטפות, למנוע קיצוץ בשעות חינוך, ולהקים ועדת משנה של שלושה חברים שילוו את הנושא באופן רצוף, שבועי או חודשי ויעקבו אחרי ביצוע ההחלטות.

אברהם שוחט:

מפעל ווישיי רצה מענק של 38%, ובשנת 96 החלטנו על הענקת 34%. היתה ישיבה אצל פרס להודיע להם על כך, והם החליטו לא להקים את המפעל. באפריל, בזמן חנוכת המפעל במגדל העמק, רצו להודיע שהם מקבלים את המענק של 34%. ביקשתי רשות והסכמנו להכריז על כך מעל הבמה. ביולי נאמר למפעל על ידי מרכז ההשקעות שהתקציב לאותה שנה נגמר. היה מדובר בהקמת מפעל של 500 עובדים. זה טמטום לעצור השקעה באופקים.

נסים כהן:

אנו דנים פה במצב של עירייה שהתמוטטה. כמו בהרבה מקומות אחרים בארץ, אני זוכר שהחברים התבטאו בצורה זומה בדיונים שנערכו לגבי יישובי קו העימות בצפון. הדיונים האלה לא יניבו תוצאות, אלא אם נאמץ את ההצעה שהעלה חיים אורון, שיוקם צוות שיעקוב יחד עם שרי הממשלה על ביצוע הדברים שהובטחו. חבל שנציגי משרד הפנים לא נמצאים פה. אני מבין שהיום אין באופקים אפילו כסף לתשלום משכורות?

מיכה הרמן:

ניתקו לנו את המים הבוקר. מערכת החינוך שובתת, ואין כסף למשכורות.

ראובן ריבלין:

אני לא משתתף בקביעות בוועדה הזו. באתי היום לאחר שקיבלתי את הפקס שלכם. הבעיה של אופקים היא בעיה כפולה. קודם כל, היא בעיה של המדינה כולה, שאינה מתייחסת לאופקים כמו לערים שנמצאות ליד אופקים. בדרך כלל כאשר ציבור יוצר לעצמו סטיגמה מסוימת, אם הוא משוכנע באומללות שלו, כולם משתכנעים. אני לא קובע מה קדם למה- מה כאן הביצה ומי התרנגולת, אבל לא יבואו כוחות לאופקים כל עוד מתלוננים שלא טוב בה. אם הייתי יזם פרטי, לא הייתי בא אם הייתי שומע את התלונות. אתם צריכים להשתחרר מהסטיגמה. אני אומר זאת בתור אדם שזכה בקולות הרבים ביותר בפריימריז באופקים, ואני נמצא באופקים כ- 14 פעמים מדי שנה. אני לא מבין מה ההבדל בין נתיבות או שדרות לאופקים. יש משהו פגום במערכת, אבל כולכם יחד צריכים להתחיל לחשוב, ולחדול מהעיסוק במלחמות פנימיות.

אין ספק שאופקים לא יכולה להתקדם בלי שתהיה התייחסות להחלטות הממשלה, שלא ברור מתקציבו של איזה משרד הן תתממשנה.

אני בעד אופקים. היום בשעה 14:00 אפגש עם מנכ"ל משרד ראש הממשלה לגבי מספר עניינים, וציינתי בפניו שאעלה גם את נושא האופקים בעקבות הישיבה. אני תומך בהצעתו של חיים אורון. צריך שיהיה שר אחד שיהיה אחראי ליישם את כל החלטות הממשלה. יש צורך ביישום כל החלטות, לא רק לגבי אופקים. חבר הכנסת מיכאל נודלמן ואני, הובלנו את הנושא של קריית שמונה. לא חוללנו נסים, אבל בסך הכל הממשלה התחילה לזוז וליישם את החלטה 838, שהיא עצמה קיבלה.

יש לקבוע את משרד הפנים, משרד האוצר, או משרד ראש הממשלה כאחראי על תאום התקציבים שצריכים להינתן. אני מציע שנתאחד כולנו בעד ההצעה של חיים אורון.

אברהם שוחט:

יש עניינים מידיים קונקרטיים, כמו בעיית המים, החינוך. מוכרחים לקבל החלטה שתיתן תרופה מידית.

עבד אלמאלכ דהמשה:

אני שותף לכאבם של החברים מאופקים. המצב שם הוא בלתי נסבל ויש לעשות הכל כדי לתקנו. אני בעד כל הצעה כזו. ראוי לציין שחוק מאופקים יש יישובים בדרום, ואין הכוונה לשדרות ונתיבות, אלא לרהט ותל-שבע, שתופסות את המקום הראשון מבחינת עוני ובעיות אחרות. אנחנו צריכים להיות בעלי גישה ממלכתית ולהנחות את הממשלה לפתור את הבעיות בכל היישובים האלה, ומהר. אחרת, העניינים יבערו בעוד חודש בצורה חמורה יותר. יש לשים דגש על תיקון המכאובים האלה.

יהודה הראל:

אם אנו בוחרים בצעדים של מעקב, אני תומך בכך, בתנאי שיפתחו את בית הספר התיכון באופקים. אפילו אם אין תקציב ויש פחות שעות לימוד- אין להשבית את בית הספר.

ראובן ריבלין:

האם ההשבתה היא יחמה שלכם ?

מיכה הרמן:

לא, היחמה לכך היא של ועד ההורים.

יהודה הראל:

מאד ישפיע עלי אם תעשו מאמץ לשכנע את ועד ההורים להחזיר את הילדים לבית הספר. שם נמצא הפתרון לטווח הארוך.

ראובן ריבלין:

יהודה הראל צודק. מאיזו סיבה החליט ועד ההורים להשבית את בית הספר ?

סעדיה גחלון:

הסיבה היא מחסור בכיתות. סיכמתי עכשיו עם אוניברסיטת באר-שבע שיתנו לי ארבעה חדרים למשך חודש וחצי.

מיכה הרמן:

הבעיה היא שחסרות כיתות לימוד.

סעדיה גחלון:

בשבוע שעבר אישרו לי שלוש כיתות בקרוואנים של נחל בקע. דיברתי עם אוניברסיטת בן-גוריון אתמול, על האפשרות להסיע תלמידים לשם במשך חודש וחצי עד שיותאמו המבנים שקיבלנו לצרכי לימוד, חאת עד תחילת שנת הלימודים באוניברסיטה.

מיכה הרמן:

אני מודה לך על הדיון. גם אם תיפתרנה כל הבעיות מסביב לשאלת הקמת 16 המפעלים, אנחנו צריכים לחשוב על פתרונות זמניים כרגע כי כמות דורשי העבודה הולכת ועולה.

יהודה הראל:

האם אתם מסייעים את העובדים ? יש כאן אינפורמציות סותרות.

משה דימרי:

כן, אנו מסייעים.

מיכה הרמן:

צריך לחשוב על פתרונות מהירים לבעיית האבטלה. משה דימרי העלה הצעה- לקלוט לעבודה בעירייה חלק מדורשי העבודה. הוא הציע לקלוט 100 מהם, אני מציע לקלוט 1,000. יש 2,000 דורשי עבודה, זוהי כמות אדירה.

מעבר לכך, יש שורה של הצעות בתחומים שונים: לתת לאופקים עדיפות יחסית לתקופה מסוימת, של שנתיים. ירד שיעור המענקים? תנו לאופקים שיעור מוגדל לתקופה של שנתיים, שיהיה לה יתרון יחסי. אנו בונים בית חולים סיעודי, שיהיו בו 150 מיטות ויעסיק 100 עובדים. חסר סכום של מיליון דולר כדי להשלים את הבנייה. צריך להינתן לכך פתרון.

חיים אורון:

מי בונה אותו?

מיכה הרמן:

עמותת אש"ל של הג'וינט, משרד העבודה והרווחה. עיריית אופקים לקחה על עצמה לממן בהיקף של 500-600 אלף דולר, ואין לנו מהיכן לקחת את הכסף. הסכמתי לממן כי ידעתי שמקום כזה, שיפעל לאורך שנים, יניב פתרון תעסוקתי של 100 מקומות עבודה.

צריך להתמקד בפתרונות נקודתיים. הוועדה יכולה להחליט שבית התולים הסיעודי יתוקצב. אפשר לבדוק מאיזה מקורות. אולי הם יגרעו ממרכז ההשקעות ויעבירו לסעיף אחר?

היו"ר מיכאל קליינר:

זה צריך להיעשות במסגרת שהציע חיים אורון.

הדיון על אופקים הוא חריג. לקחנו על עצמנו לדון בעניין כי הוא נראה מדאיג מאד מבחינה ציבורית. לאור מה ששמענו וקראנו תוך כדי הדיון, הוועדה מודאגת מאד מההסכמה לקריסתה של עיר ואם בישראל. מעבר למה שמקובל בוועדת הכספים ובפוליטיקה, כולנו מאוחדים. יש כאן שילוב של בעיות מבניות, ביורוקרטיות ואחרות. אני לא רוצה לקבוע מה היא הכתובת. אני מציע שנפנה לראש הממשלה, לשר האוצר ולשר הפנים, ונתאר בפניהם את התמונה שהוצגה ואת הדאגה שלנו. יושב הראש אברהם רביץ יתבקש להחליט אם הפגישה הבאה תהיה במליאת הוועדה או במסגרת של תת-ועדה שהוא ימנה לצורך העניין, שתתמקד ותלווה את נושא אופקים. כרגע צריך לראות באופקים מקרה מיוחד. אין זמן לחכות לצמיחה, להקמת 16 המפעלים או לפינוי הבוצה, אלא להתמקד בשני תחומים מקבילים: 1. פתרון בעיות בוועדות בתחום התעסוקה, אולי לאורך הקווים שהתווה משה דימרי. 2. מאמץ לחזק את אופקים.

נזמין לדיון נוסף, בין אם במסגרת המליאה או תת-ועדה, והפעם בדרג של מנכ"לים. יש לקיים באופן דחוף את ההחלטות הקודמות שהתקבלו.

2. שינויים בתקציבהיו"ר מיכאל קליינר:

השר לקליטת עלייה מציע שינויים בתקציב משרדו ושר האוצר ביקש את האישור.

סמדר אלחנני:

זו פניה 252.

היו"ר מיכאל קליינר:

השתתפות משרד הקליטה בתקציב הרבנות הראשית בסכום של מיליון ש"ח, למימון בריתות מילה לעולים חדשים. האם יש למישהו איזו הסתייגות מכך? אם כן- כולם בעד.

סמדר אלחנני:

הפנייה הבאה מספרה 248.

נטשה מיכאלוב:

זה פרויקט של הקמת מערכת של עיבוד מידע במנהל הגמלאות.

היו"ר מיכאל קליינר:

את מורידה מיליון שקל מסעיף שנקרא: גמלאות לעובדי מדינה כולל משטרת ישראל ומערכת הביטחון.

אם אין הסתייגויות, גם לא מהאופוזיציה- מאשרים.

סמדר אלחנני:

אנחנו יכולים לדון על העברות בנושאי שיכון וחינוך, בלי הרפרנטים מטעם האוצר כי יש כאן מישהו מטעם משרד האוצר.

אלי גולדשמידט:

אני רוצה לדעת מה היא הטכניקה המשפטית שקשורה לכל ההחלטות של ועדת השרים לענייני כלכלה, לגבי הנושא של שינוי סדר העדיפויות. מתוך הנחה שהערעור של אריק שרון לא יתקבל בממשלה, אני רוצה לדעת אם הדברים אמורים לבוא לוועדה, מה מחייב את אישורה ומה לא.

סמדר אלחנני:

החלטת הממשלה המפורטת נמצאת בידי, כולל המפה. זו היתה ההודעה לעיתונות. ניסיתי להבין את ההחלטה הזו, ואני מבקשת לברר מה משמעות ההחלטה. מי שיראה על סמך איזו מפה נקבעו הדברים יקבל הלם. זאת המפה, בגודל של 1:1,000,000 או 1:10,000,000. אנחנו עובדים עם מפות של 1:230,000. למרות שהרשימה קובעת, עדיין יש כאן בעיה.

אנה שניידר:

בתשובה לשאלתו המסופטית של אלי גולדשמידט, צריך להבחין בין סוגים של מענקים. יש מענקי השקעה לפי חוק עידוד השקעות הון, אשר ניתנים, בשיעורים שונים לאזור עדיפות א' וב', כמפורט בתוספת לחוק עידוד השקעות הון. סעיף 40 ד' לחוק קובע שקביעת היישובים תיעשה באישור ועדת הכספים של הכנסת, והדבר נעשה בצו, שקבע את המפה הזו, שאנו רואים אותה תלויה כאן על הקיר. אלה מענקים, והחלטות לשנות אותם, או לשנות סוגי יישובים- יש צורך באישור של ועדת הכספים של הכנסת לכך. אך, יש פרקטיקה נוספת, והיא- מתן מענקים מחוץ לחוק. המענקים האלה, המוכרים לי בעיקר ממשרד התיירות ומשרד החקלאות, מקבלים ביטוי בחוק התקציב השנתי. יש בחוק רובריקה ששייכת למענקים מחוץ לחוק. העניין מקבל אישור של ועדת הכספים במסגרת הכנת חוק התקציב השנתי בקריאה שנייה ושלישית, ומקבל אישור של מליאת הכנסת כחוק התקציב, אך אין דיון ספציפי של יישוב מסוים שכלול בהחלטת הממשלה.

אברהם שוחט:

לא היה סעיף תקציבי חוץ מחוק יהודה ושומרון.

אנה שניידר:

למשל, משרד החקלאות, משרד התיירות- יש פיצול וכתוב : מענקים מחוץ לחוק.

אלי גולדשמידט:

המענקים ישנם, השאלה היא- אם הוועדה קיבלה החלטה להוציא את אריאל מאזור עדיפות א' לצורך מענקי חינוך, למשל - - -

אברהם שוחט:

זאת החלטה אדמיניסטרטיבית, זה לא על פי חוק.

אלי גולדשמידט:

אנה שניידר אומרת שלגבי שאר הדברים- זה צריך לבוא לידי ביטוי בחוק התקציב. שאלתי היא- אם התקבלה עכשיו החלטה להוציא את כרמיאל מאזור פיתוח א' בנושאי חינוך, המשמעות היא שההחלטה יכולה להיות רלבנטית רק משנת התקציב הבאה, או שיעשו שינוי תקציבי כבר השנה ?

אברהם שוחט:

ועדת הכספים מאשרת את הסעיפים הראשיים, לא את החלוקה, לא את פירוט התקציב, או את רשימת העדיפויות, חוץ מאשר בשני הנושאים אותם הזכרנו.

חיים אורון:

בהחלטות הממשלה לא עשו שינוי בהשקעות הון, רק ברשימת היישובים. ברגע שמוציאים את כרמיאל מרשימת היישובים לפי חוק עידוד השקעות הון - - -

סמדר אלחנני:

חוק עידוד השקעות הון צריך את אישור הוועדה. המפה של החוק צריכה את אישור הוועדה.

אנה שניידר:

יש לממשלה אפשרות להחליט לגבי נושאים מסוימים במסגרת החוק. היא יכולה לומר שחינוך על-יסודי באזורים מסוימים יקבל טיפול מסוים- יורידו את הטיפול או יעלו.

סמדר אלחנני:

כתוב כאן בחוק עידוד השקעות הון שהם יביאו צווים לאישור הוועדה. הצווים- שכוללים את קביעת האזורים, כפופים לאישור הוועדה.

אברהם שוחט:

היישובים שנפגעו יותר מכולם הם כל מושבות הגליל, חוץ ממטולה.

חיים אורון:

אם כך, אין לנו אפשרות לעשות דבר, אלא ליזום דיון.

סמדר אלחנני:

לא, בחוק לעידוד השקעות הון צריכים אותך.

אלי גולדשמידט:

הפטנט שלהם, והשרים כנראה לא יודעים זאת, שהכסף שנחסך כתוצאה מהפעולה הזו עובר לאיווט ליברמן, והוא זה שנותן את הכסף לפי שיקול דעתו.

מיכה גולדמן:

זה הוא שוחד בחירות מוניציפליות.

אלי גולדשמידט:

אתם צריכים להתנגד לזה. זה מפקיע את הסמכות של שר העבודה והרווחה. הוא מעביר את הכסף כרצונו, בלי שהדבר יקבל את אישור הוועדה. זו קופה ב' בחסות החוק.

אנה שניידר:

גם החלטות ועדת חריגים לא עוברות את אישור ועדת הכספים.

אברהם שוחט:

חייב להיות לכך סעיף תקציבי. אי אפשר להקצות כספים בלי לפרט לפי איזה סעיף תקציבי, בלי תוכנית. כמו שוועדת גבאי פעלה.

סמדר אלחנני:

נחזור לענייננו- הרפרנטים עדיין לא הגיעו, נמצא כאן עדי אדר.

היו"ר מיכאל קליינר:

אם כך חבל על הזמן. היות ומחר תתקיים ישיבת מליאה, נתכנס לישיבה נוספת לאחריה, ובה נדון בהעברות התקציביות. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה ב- 12:40